

Leninský princip internacionální obrany socialismu

110 let uplynulo od narození V. I. Lenina. Znovu a znovu nás vedou k zamyšlení nad mnohostrannou teoretickou a praktickou činností tohoto nesmrtelného vůdce revolučního proletariátu. S jeho jménem jsou spjaty všechny podstatné souvislosti současné epochy. Lenin odpovídal na nejaktuálnější otázky, které dal na pořad dne historický vývoj, všestranně rozvinul teorii socialistické revoluce a výstavby komunistické společnosti, vyzbrojil ruské a celé mezinárodní hnutí vědecky zdůvodněnou strategií a taktikou, postavil se do čela boje dělnické třídy za uskutečnění ideálu socialismu. Socialismus, který Marx a Engels přeměnili z utopie ve vědu a který Lenin obohatil o nové závěry a objevy, byl ztělesněn ve společenské praxi světodějněho rozsahu a stal se hlavní revoluční silou naší doby.

„Leninismus, to je marxismus epochy imperialismu a proletářských revolucí, epochy zhroutilí kolonialismu a vítězství národně osvobodeneckých hnutí, epochy přechodu lidstva od kapitalismu k socialismu a výstavbě komunistické společnosti. (Teze ÚV KSSS ke 100. výročí narození V. I. Lenina, Rudé právo 6. 1. 1970.)

Tak jako nemůžeme bez znalostí Leninova díla pochopit základní, hlubinné procesy současné epochy, nemůžeme bez zvládnutí jeho vojenskoteoretického odkazu pochopit podstatu soudobého vojensství a obrany socialistické vlasti. Vojensství souvisí v podstatě se všemi procesy současnosti a zpětně je ovlivňuje. Těchto významných skutečností si byl V. I. Lenin

vědom již v době přípravy revoluce a ještě více po revoluci, kdy stál v čele vlády prvního socialistického státu.

V. I. Lenin byl politikem nového typu, vědcem a organizátorem lidových a vojenských mas. Jako představitel sovětského státu, který musel od prvopočátku své existence čelit ozbrojeným povstáním domácí reakce, podporované zahraniční ozbrojenou intervencí, Lenin vždy chápal politické a vojenské úkoly, které stály před proletariátem a jeho revoluční stranou, v jejich neoddělitelné jednotě a komplexnosti.

Především Leninovi patří zásluha za zformulování, prosazení a obhájení vojenského programu proletářské revoluce, rozpracování principů sovětské vojenské výstavby a učení o obraně socialistické vlasti v celku. Leninské učení o obraně socialistické vlasti je organickou součástí marxismu-leninismu jako vědy o revoluční přeměně světa. Současně představuje ucelený, všestranně propracovaný a praxí prověřený teoretický základ vojenské politiky komunistických stran. Jeho obsah tvoří především: zdůvodnění nutnosti obrany socialistického státu proti imperialistické agresi; závěry o formách a metodách jeho obrany; o způsobech ekonomické, morálně politické a vědeckotechnické přípravě země k obraně; o vybudování vojenské organizace socialistického státu; o vedoucí úloze komunistické strany při řešení všech úkolů vyplývajících z upevňování obranyschopnosti země a výstavby ozbrojených sil.

Neobyčejná šířka vědeckých zájmů,

především pochopení nejširších souvislostí vojensství se sociálně politickými, ekonomickými a vědeckotechnickými procesy umožnily Leninovi přinést mimořádně závažný vklad do rozvoje vojensství v jeho teoretických i praktických aspektech, v jeho různých sférách a oblastech.

Připomínáme-li si v souvislosti se 110. výročí narození V. I. Lenina důležitost jeho vojenskoteoretického odkazu a jeho učení o internacionální obraně socialistické vlasti, má to své historické opodstatnění a praktický význam. V krátké době za sebou následují výročí — 35 let od porážky fašismu, pro níž SSSR přinesl rozhodující podíl a 25 let vzniku obranného společenství bratrských socialistických zemí Varšavské smlouvy — nám znovu připomínají aktuálnost Leninových myšlenek o společné obraně a nezbytnosti kolektivního úsilí a opatření v této oblasti.

Na základě hlubokého rozboru tendencí a zákonitostí společenského rozvoje, podstaty imperialismu jako mezinárodní síly, zvláštností a perspektiv proletářské revoluce došel k závěru nepomijivého významu: národy, které se daly cestou socialistické výstavby potřebují nezbytně těsný vojenský a hospodářský svazek nebo je kapitalisté zardousí jednoho po druhém. Ve stejné době Lenin zdůraznil, že „my, bojovníci proti imperialismu, kteří stojíme proti obrovské frontě imperialistických mocností, tvoříme svazek, který vyžaduje těsné vojenské semknutí, a každý pokus narušit toto semknutí považujeme za naprosto nepřijatelný, za zradu na zájmech boje proti mezinárodnímu imperialismu. ... Říkáme: jednota vojenských sil je nutná, porušení této jednoty je nepřijatelné.“ (Lenin V. I.: Spisy, sv. 30, Praha 1955, s. 327.)

Obrovský praktický význam leninských idejí kolektivní obrany socialismu plně potvrdila historie. Na základě hlubokých znalostí své internacionální povinnosti vystoupili sovětské lidé na obranu své socialistické vlasti v době občanské války. Při tom bojovali a přinášeli těžké oběti nejen za osud ruské revoluce, ale celé světové revoluce, za blaho všech pracujících. Ze stejných důvodů vstupovaly do řad Dělnickorolnické rudé armády desítky Maďarů, Poláků, Srbů a Chorvatů, Čechů a Slováků, Bulharů, Rakušanů, Finů, Rumunů, Mongolů, Korejců, Číňanů a představitelů dalších národů. Celkem vstoupilo za dobu občanské války do Rudé armády přibližně 250 000 internacionalistů, kteří v drtivé většině ovládali zbraně, měli bojové zkušenosti z front první světové války a byli tudíž platnou pomocí

při výstavbě revoluční Rudé armády a obraně sovětské vlasti. Mnozí z nich využili svých zkušeností při ozbrojených vystoupeních proletariátu a povstáních ve své vlasti, při obraně republiky ve Španělsku. V letech hrdinného boje proti fašismu ve Španělsku (1936—1939) přišlo na pomoc španělskému lidu 35 000 vojáků — internacionalistů z 54 zemí. Byli to příslušníci různých národností, různého povolání, sociálního původu, politického přesvědčení a názorů. Všechny je však spojovalo společné přání boje proti fašismu, dokázat, že jsou ve světě síly, schopné přehradit cestu agresí. Dělo se tak za významné, zejména vojenskoteoretické pomoci Sovětského svazu.

V roce 1938, kdy se nad Československem vznášela hrozba fašistického vpádu, byl Sovětský svaz ochotný poskytnout Československému lidu účinnou pomoc. Ještě před mnichovskou dohodou imperialistických mocností učinila v době zotavení vztahů mezi Československem a Německem sovětská vláda řadu opatření k posílení Kyjevského a Běloruského vojenského okruhu, kdy bylo v létě 1938 vytvořeno šest armádních skupin. Tvořily se nové střelecké divize, tankové brigády, dělostřelecké a ženijní útvary. V první polovině září byly pohraniční okruhy uvedeny do bojové pohotovosti, byl zastaven odchod do zálohy rudoarmejců, kteří již skončili vojenskou základní službu. Celkem uvedlo sovětské velení na podzim roku 1938 na pokyn vlády do bojové pohotovosti více než 60 střeleckých a 16 jezdeckých divizí, 24 tankové a 3 motorizované brigády a tři velitelství tankových sborů. V západoevropské části SSSR bylo uskupeno letectvo s asi 2500 bojovými letouny všech typů. Československé vládnoucí buržoazní kruhy ve svém úzkém třídním zájmu a antikomunismu zradily zájmy národů Československa a podřídily se mnichovskému diktátu.

Historie Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil směřuje k jednoznačnému závěru, že všechny významné události v životě sovětského lidu a jeho armády zdaleka nebyly pouze vnitřní záležitostí, ale dotýkaly se vždy podstatnou měrou osudů světa, ostatních zemí a národů. Tento závěr je zdůvodněn významem a důsledky nejen takové světové události, jakou byla Velká říjnová socialistická revoluce. Vyplyvá z existence sovětského státu, z jeho soustavného ekonomického a vojenského růstu a zvyšování jeho politického vlivu v předvečer druhé světové války. Je více než čím jiným zdůvodněn rozhodující úlohou Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil při porážce fašistického Němec-

ka a militaristického Japonska ve Velké vlastenecké válce, která má rozhodující místo v celé druhé světové válce. Válka, jež byla Sovětskému svazu vnucena německým fašismem, byla nejtěžším vojenským střetnutím socialismu s nejagresivnějšími silami imperialismu. Stala se Velkou vlasteneckou válkou sovětského lidu za svobodu a nezávislost socialistické vlasti, za socialismus a jeho další rozvoj. Vítězné tažení sovětských ozbrojených sil proti fašistickému bloku přerostlo v zápas za svobodu národů Evropy a Asie.

Na jaře 1944 překročila sovětská vojska hranici SSSR a zahájila pronásledování a ničení nepřítelů. Tato činnost se neustále rozvíjela a stupňovala. Do konce války drtilo nepřítelů za sovětskými hranicemi 92 operačních svazů sovětských vojsk, v nichž bojovalo kolem 8 miliónů lidí. Sovětské ozbrojené síly bezprostředně osvobodily úplně nebo zčásti území deseti států Evropy o celkové rozloze 1 miliónu čtverečních kilometrů se 113 milióny obyvatel a částečně území dvou států Asie o rozloze 1,5 miliónů čtverečních kilometrů se 70 milióny obyvatel.

V průběhu osvobozené země poskytl Sovětská armáda neocenitelnou pomoc rovněž národně osvobozenému boji českého a slovenského lidu. Vojenské osvobození Československa bylo složitým a dlouhotrvajícím procesem. Trvalo osm měsíců, během nichž vedla Sovětská armáda řadu velkých útočných operací. Za 250 dní nepřetržité útočné činnosti postoupila sovětská vojska o 800 kilometrů a osvobodila naše území. Bojových akcí se zúčastnily téměř 2 milióny rudoarmejců, z nichž více než 140 000 položilo životy za naši svobodu. Po jejich boku bojovaly tisíce polských, rumunských a československých vojáků. Jejich internacionální družba a společně prolitá krev se staly jedním z významných zdrojů dnešní politické a bojové jednoty armád Varšavské smlouvy.

Vítězství Sovětského svazu ve Velké vlastenecké válce mělo světový historický význam a zásadně ovlivnilo celý poválečný vývoj. Sovětský lid ubránil vymoženosti a výsledky Velké říjnové socialistické revoluce. Mezinárodní autorita SSSR velmi vzrostla a upevnilo se jeho mezinárodní postavení. Sovětské ozbrojené síly splnily nejen národní, ale i velký internacionální úkol. Zachránily svět před „hnědým morem“ a osvobodily z fašistické poroby mnoho národů Evropy. „V dlouhé válce, nejtěžší v dějinách naší vlasti, prokázal sovětský lid hrdinství, jaké lidstvo dosud nepoznalo. Dokázal nejen uhájit svou svobodu a nezávislost, ale

přispět rozhodující měrou k záchraně evropské civilizace před zničením fašistickými barbary.“ (Usnesení ÚV KSČ k 60. výročí VŘSR. Rudé právo 1. 2. 1977.)

Vítězství Sovětského svazu vyvolalo mohutnou vlnu národně osvobozené hnutí v koloniálních a závislých zemích. Světová koloniální soustava imperialismu se rozpadla. Podstatně zesílil vliv komunistických a dělnických stran na lidové masy. Porážka fašismu a aktivizace demokratických sil vytvořily příznivé předpoklady pro vítězství socialistických revolucí v celé řadě států Evropy a Asie. To vedlo k vytvoření silné světové socialistické soustavy — nejvýznamnější události v dějinách lidstva po Velké říjnové socialistické revoluci.

Světová socialistická soustava — dílo mezinárodní dělnické třídy — každým rokem zvyšuje svou politickou, ekonomickou i vojenskou sílu a vystupuje jako spolehlivá opora celého pokrokového a protimperialistického hnutí. Soustavné upevňování světové socialistické soustavy představuje jeden z hlavních směrů internacionálního úsilí a třídního boje v mezinárodní oblasti, tj. úsilí, které ztělesňuje základní zákonitosti současného společenského vývoje zobecnující celosvětovou zkušenost komunistického, dělnického a národně osvobozené hnutí. Mezinárodní porada komunistických a dělnických stran v roce 1969 zdůraznila: „Světová socialistická soustava je vedoucí revoluční silou a oporou protimperialistického hnutí. Čím ostřeji se projevuje boj nového a starého světa, tím větší význam nabývá využívání všech možností nového společenského zřízení, upevňování síly socialistických zemí a široká všestranná koordinace jejich úsilí.“ (Dokumenty moskevské porady Komunistických a dělnických stran. Praha 1969, s. 11.)

Světová socialistická soustava zaujímá v současném revolučním hnutí ústřední místo především proto, že v ní probíhá proces vytváření nové společnosti, upevňování socialistického typu mezinárodních vztahů. Perspektivy rozvoje světového revolučního procesu závisí na co nejtěsnějším sjednocení zemí socialismu. Proto komunistické a dělnické strany přikládají velký význam zvláště rozvoji všestranné spolupráce socialistických zemí a rozvíjejí ji ve všech sférách: ekonomické, politické i vojenské. Celý průběh konstituování a rozvoje světové socialistické soustavy i přes potíže, které je nutné překonávat, svědčí o převaze nového společenského řádu nad kapitalismem a o vysoké dynamice dalšího rozvoje. Rozhodující pro růst jejího vlivu je skutečnost, že zájmy

a politika světové socialistické soustavy splývají se zájmy a tužbami všeho lidstva. Proto i úspěchy dosahované v procesu socialistické výstavby prospívají světovému boji za mír, demokracii, národní nezávislost a socialismus.

Ekonomická, politická a vojenská síla socialistických států, znásobená jejich vzájemnou součinností a jednotou, je pevným základem pro zabezpečení nezávislosti, suverenity a celistvosti socialistické soustavy jako celku i jednotlivých socialistických zemí a jejich socialistických vymožeností. Socialistický internacionalismus předpokládá úzkou spolupráci všech vlád socialistických zemí při ohrožení kterékoli socialistické země ze strany imperialismu, při jejím přepadení nebo při pokusu o vývoz kontrarevoluce do kterékoli socialistické země. Zároveň předpokládá poskytnutí efektivní a rychlé hospodářské a vojenské pomoci oběti agrese.

Aby uchránily své socialistické zřízení a zabránily imperialistické agresi, uzavřely mezi sebou socialistické státy jednak dvoustranné, jednak mnohostranné smlouvy. V souladu s těmito smlouvami i s internacionálním posláním poskytl SSSR pomoc Mongolské lidové republice v roce 1939 a Maďarské lidové republice v roce 1956. Socialistické země pak poskytly velkou a všestrannou pomoc Korejské lidové demokratické republice, revoluční Kubě, ČSSR v roce 1968, vietnamskému lidu a dalším zemím.

To vše potvrzuje skutečnost, že spojenectví bratrských zemí, budované na leninských principech nerozborného přátelství a proletářského internacionalismu bezpečně zajišťuje suverenity a celistvost každého članku socialistického společenství.

V důsledku rozvoje socialismu se teorie i praxe internacionální obrany socialismu obohacuje novými poznatky a zkušenostmi. Komunistické a dělnické strany bratrských zemí úspěšně řeší důležité úkoly v oblasti kolektivní obrany, při koordinaci politických, ekonomických a vojenských úsilí.

Na základě fundamentálních leninských idejí, dále tvůrčím způsobem rozvinutých v činnosti bratrských stran, byla všestranně rozpracována teorie kolektivní obrany socialismu. V souladu s dosaženou úrovní a perspektivami světového společenského vývoje byla plně rozpracována historická nutnost internacionálního úsilí při obraně socialismu, charakterizovány podstata, cíle a úkoly této obrany. Byly objasněny základní sféry, směry, zákonitosti a principy politického, ekonomického, ideolo-

gického a vojenského mechanismu zajišťování společné obrany.

Nejplněji vyjadřuje toto úsilí při uplatňování leninských principů internacionální obrany organizace Varšavské smlouvy. Organizace Varšavské smlouvy je vpravdě obranným svazkem, který byl vytvořen s jediným cílem — spoutat imperialistické agresory, uhájit socialistické vymoženosti národů a světový mír. Její členové nikoho neohrožují, neuplatňují nároky na cizí území a nevmešují se do vnitřních záležitostí jiných států. Organizace Varšavské smlouvy nejen chrání zájmy bratrských národů našeho socialistického společenství, ale i účinně napomáhá zachovat světový mír.

Při rozvíjení součinnosti zemí socialistického společenství sdružených ve Varšavské smlouvě, jejich spolupráce a vzájemné pomoci v oblasti obrany připadá nejvýznamnější místo Sovětskému svazu a jeho armádě. Tato skutečnost vyplývá z faktu, že Sovětská armáda je nejzkušenější a nejvšestranněji vybudovanou armádou zemí socialistického společenství. To má zvláštní význam zejména v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství, kdy zabezpečení spolehlivé obrany klade mimořádné nároky na lidské a zejména materiální zdroje států.

Uzavření Varšavské smlouvy bylo začátkem kvalitativně vyšší etapy mezistátních vztahů socialistických zemí a přispělo k úzké koordinaci jejich zahraničně politického úsilí. Uplynulých 25 let existence Varšavské smlouvy dávají bezpočtu důkazů, že je hlavním koordinacním centrem zahraničně politické činnosti bratrských zemí. V tomto duchu hodnotil úlohu Varšavské smlouvy i XXV. sjezd KSSS. Těsná spolupráce členských států Varšavské smlouvy je účinným prostředkem vlivu na nejdůležitější mezinárodní události. Přitom nabývá stále více na významu, že „jádrům jednoty a spolupráce států socialistického společenství, sdružených na základech socialistického internacionalismu v rámci Varšavské smlouvy a RVHP, je pevný bojový svazek marxisticko-leninských stran těchto zemí“. (XV. sjezd KSČ, Praha 1976, s. 89.)

Platnost leninského principu internacionální obrany socialismu neztrácí na svém významu, ale naopak nabývá na stále nových dimenzích. Je tomu tak proto, že nynější etapa obrany socialismu se odlišuje řadou důležitých rysů, podmínek zvláštností jejího vývoje a rovněž novou, daleko vyšší úrovní vztahů a spolupráce socialistických zemí a jejich armád.

Za prvé, v současnosti vzrostla měřítka

a rozšířil se rozsah internacionálních úkolů obrany socialismu. To souvisí s rozvojem socialistických zemí, se zvyšováním jejich podílu na řešení světových problémů a současně s trvajícím vojenským ohrožením ze strany reakčních agresivních sil.

Za druhé, zvýšily se možnosti obrany socialismu v souvislosti s rozvojem socialistického společenství, upevňováním ekonomických a vojenských možností každé z bratrských zemí, mnohostrannosti a univerzálnosti jejich vztahů, těsnou koordinací jejich zahraniční politiky.

Za třetí, objevily se nové perspektivy pro další revoluční oddíly pracujících jako důsledek dalšího upevňování pozic reálného socialismu.

Za čtvrté, praxe integrace obranných úsilí zemí socialismu stále přesvědčivěji demonstrovuje své mírumilovné humánní zaměření, svou zásadní odlišnost od vojenské integrace kapitalistických států. Lidé na celém světě se stále názorněji přesvědčují o tom, že s podstatou socialismu jsou neslučitelné války, násilí a agrese. Přitažlivost reálného socialismu soustavně vzrůstá.

U příležitosti oslav Dne armády v roce 1978 hovořil soudruh Husák o velkém úsilí zemí socialistického společenství, sdružených ve Varšavské smlouvě, mezi nimi i ČSSR, o zajištění míru, o pokojném řešení mezinárodních problémů a dalším uvolňování mezinárodního napětí. Varoval však, že na naší planetě jsou i síly, které by chtěly problémy řešit i ji-

nak. Proto se musíme všemožně starat o zajištění obrany naší svobody, pokojného života našeho lidu, o to, aby naše armáda měla vše, co potřebuje k plnění svých úkolů.

V posledním období bylo dosaženo díky principiálně důsledné mírové politice zemí socialistického společenství v čele se Sovětským svazem dalších významných úspěchů. Z nich je nutné uvést především podepsání SALT 2 — dohody o omezení strategických útočných zbraní. Tento krok znamenal zpomalení závodů ve zbrojení, vedl k dalšímu ozdravení mezinárodního ovzduší a objektivně napomáhá zlepšení vnějších podmínek pro výstavbu socialismu a komunismu. Na druhé straně však musíme vidět, že agresivní podstata imperialismu se nezměnila. Projevuje se to mimo jiné v tom, že dohoda SALT 2 má hodně odpůrců v USA a také v jiných státech. Projevuje se to dále i v tom, že náklady útočného bloku NATO i nadále rostou, že jsou důrazně vznašeny požadavky na „modernizaci a upevňování obrany“. Pro nás je důležité, že se tyto požadavky objevují zejména v sousední NSR a že tyto požadavky můžeme doložit též rostoucím vojenským rozpočtem.

Tato fakta o soustavné eskalaci militarismu nemohou země socialistického společenství ponechat bez povšimnutí. Jsou nuceny udržovat svou obranyschopnost na potřebné úrovni, soustavně zdokonalovat svou spolupráci v duchu leninských idejí socialistického internacionalismu a vytvořit tak podmínky pro mírovou výstavbu socialismu a komunismu.